Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Iohannis Cassiani de institutis coenobiorum libri XII - Cod. Aug. perg. 87

Cassianus, Johannes

[S.l.], [9. Jahrh.]

Liber XI: de spiritu cenodoxiae

urn:nbn:de:bsz:31-62667

Visual Library

Septimum nobis certamen est contra spiritum
KENOΔOΞIAH quam
nos uanam siue inanem
gloriam possumus appel
lare. Multiformem ua
rium atque subtilem. ita
ut quibuslibet perspicacis
simis oculis non dicam ca
ueri. sed peruideri deprehen
dique uix possit. II.

Non solum enim uti cetera
uitia in parte carnali. sed
etiam in spiritali mona
chum pulsat. Subtiliore
se nequitia ingerens men
ti. ut qui non potuerunt
carnalibus uitiis decipi. spi
ritalibus successibus acri
us saucientur. Tantoque est
perniciosior ad conflictum
quanto obscurior ad cauen
dum. Omnium namque uiti
orum manifestior aper
tiorque congressus est. et in
unoquoque eorum contradic
tione rigida confutatus
incentor inualidior factus
abscedit. uictoremque suum
deiectus aduersarius dein
ceps [illegible] infirmior adtemptabit.

hic uero morbus cum
pro electione carnali pulsa
uerit mentem et fuerit re
sponsionis scuto repulsus.
rursus ut quaedam multi
formis nequitia. priore ha
bitu personaque mutatis.
sub uirtutum specie uicto
rem confodere et iugulare
pertemptat. III.

Etenim cetera uitia simp
licia esse noscuntur.
haec uero multiplex et multi
formis acuta. undique bel
latori. et ex omni parte uic
tori occurrens. Nam et in ha
bitu et in forma. in incessu in
uoce. in opere. in uigiliis. in
ieiuniis. in oratione. in re
motione. in lectione. in sci
entia. in taciturnitate. in
oboedientia. in humilitate.
in longanimitate militem
Christi uulnerare conatur.
Et uelut quidam perniciosis
simus scopulus tumen
tibus undis obtectus. inprouisum
ac miserabile nau
fragium secundo nauigan
tibus uento dum non cau&

nec praeuidetur in posterum.
Itaque uiae regiae uolentem
incedere per arma iustitiae
quae a dexteris sunt & a sinis-
tris. oportet apostolica dis-
ciplina transire. per glo-
riam & ignobilitatem. per
infamiam & bonam famam.
& attenta caute lae. guber-
nante discretione uisitatis
iter. Inter prosperitatem & temp-
tationum fluctus. guber-
nante discretione. flante
nobis spiritu domini iter dirigere
uisitatis. ut dextera laeuaque
si periculum deflectamus.
Sciamus nos perniciosis mox
casibus illidendos. Ideo-
que per sapientissimum salo-
monem monemur. Ne de-
uerteris ad dexteram neque
ad sinistram. Id est. ne tibi
de uisitatibus blandiaris.
& dextris successibus ac spi-
ritalibus extollaris. Ne de-
flectens ad sinistrum tra-
mitem uitiorum. secundum
apostolum gloriam tibi ex
eis in tua confusione con-
quiras. Nam aut sub specie
rusticitatis uestis ac nitide

inanem gloriam
KENODOXIAN non potuit ge-
nerare. Prorsus callidus & in
alta aculiore. conatur inse-
rere. Quem non potuit per
honorem decipere. humilita-
te supplantat. Quem scien-
tiae & elocutionis ornatu
nequiuit extollere. graui-
tate taciturnitatis elidit.
Si ieiunat palam. gloriae
uanitatis pulsatur. si illud
contemnendo gloriae causa
contexerit. eodem uitio ela-
tionis obtunditur. In uanae
gloriae contagio maculatur.
Orationes prolixius sub fratrum
uitat celebrare consuetus.
& quod eos latenter exhor-
reat. nullumque habeat
conscium facti. non effugit
aculeos uanitatis. V

Pulchre seniores nostri natu-
ram morbi huius in modum
(alliorum)
cepae. bolborumque describunt.
quae uno detracta tegmine.
alio rursum inueniuntur
induta. Totiensque repperiun-
tur obtecta quotiens fuerint
spoliata. VI

In solitudine quoque cuncto-
rum mortalium consortia.

gloriae causa fugientem
persequi non desistit. Quan
toque complius uniuersum
quis uitauerit mundum.
tanto eum acrius insecta
tur; Alium quod patien
tissimus sit operum ac la
boris. alium quod ad oboe
diendum promptissimus.
Aliu(m) quod humilitate ce
ros praeponderet. conatur
extollere; alius scientiae.
alius lectionis. alius uigi
liarum prolixitate temptatur. Nec alias quaerit quam
hic morbus nisi suis nititur
uirtutibus sauciare. Inhis
offendicula tendens interitus. in quibus uitae stipen
dia conquiruntur; uolen
tibus quippe iter pietatis
ac perfectionis incedere.
non alibi inimici insidian
tes. nisi in uia qua ambu
lant laqueos deceptionis
abscondunt. Secundum illam
beati dauid sententiam.
In uia hac qua ambulabam.
absconderunt laqueum
mihi. Ut in hac ipsa felici
uirtutum uia qua gradimur.

tendentes ad brauium su
pernae uocationis nostri sola
ti successibus corruamus.
obligatis pedibus animae
nostrae concidamus isto modo deceptionis
laqueis compediti; et ita
fit ut qui aduersarii con
flictu non potuimus supe
rari nos triumphi sublimi
tate uincamur. Sed et certe
quod est et aliud decep
tionis genus. ut excedentes
continentiae uel nostrae possi
bilitatis modum. perseue
rantiam nostri cursus
infirmitate corporis inter
cedente perdamus; XII

Omnia uitia superata
marcescunt. et deuicta per
singulos dies infirmiora
redduntur. et uel loco.
uel tempore minuuntur
atque deferuent. sed et certe
contrariis uirtutibus dissi
dentia uel caueantur facili
us uel uitentur; Hoc uero
deiectum acrius resurgit
ad luctam. et cum putatur
extinctum. sua morte ui
uacius conualescit; Cete
ra genera uitiorum eos

attentum impugnare solent
quos in certamine superarint.
hoc uero suos uictores acrius
infestatur. quanto quisque fue
rit ualidius elisum. tanto
uehementius uictorem ipsi
us elatione congreditur.
et haec est subtilissimi inimici uer
sutia. ut militem xpi pro
priis faciat telis occumbe
re. quem hostilibus armis
VIII · superare non potuit.
Aliae inter dum uitia sicut
diximus et iam locorum
beneficio conquiescunt.
et in materie peccati uel oppor
tunitate eius et occasione
subtracta lentescere so
lent et minui. hoc uero cum
fugiente desertae pene
trat. nec loco nouit excludi.
nec extrinsecus materie
subtracta marcescere.
non enim aliunde quam
uirtutum eius quem im
petit successibus animatur.
quaedam etiam processu
temporis ut praefati sumus.
inter dum molliuntur atque
euanescunt. huic longae
uitas nisi fuerit industria
sollerti ac prudenti discre
tione fundata non solum
non officit. uerum etiam
maiora nouit fomenta
congerere uanitatis.

VIIII ·

Postremo cetera pertur
bationes et contrariis sibi
uirtutibus dissidentes et ex a
perto tam quam die cla
ro bellantes et superantur
facilius et cauentur. haec autem
insertae uirtutibus et aciei
permixta uelut in nocte
caeca dimicans. atrocius in
opinatos decipit et incautos.

X

Ita namque ezechiam regem
iudae. uirum in omnibus
consummatae iustitiae.
et sanctarum scripturarum
testimonio comprobatum.
post innumera uirtutum
praeconia. uno elationis
telo legimus fuisse deiectum.
Et qui interemptionem centum
octoginta quinque milium
de exercitu assyriorum.
angelo sub nocte uastante
una prece ualuit impetrare.
uanitatis gloriatione
superatur. Cuius ut praeter
etiam uirtutum tam prolixum

catalogum que replicare
per longum est. hoc unum di
cam; qui post interdictum
terminum uite. mortisque
diem domini sententia praefi
nitum. quindecim annis
uitae meruit accedere una
oratione promeruit; Solem
per decem gradus quos ad oc
casum tendens iam in
lustrauerat redire ostendere.
Quia lineas quas abscesserat su
eius umbra subsequens occu
pauerat rursus rursum reditu si
gnans. duplicatum diem uni
uerso orbi contra fixas.
Naturae leges incaudito
miraculo probauit. Post
tanta itaque incredibilia si
gna. post tam inmania
documenta uisitatum qua
liter fieret successibus suis
elisus. audi scripturam nar
rantem; XI.

De annis xv. ezechie.

In diebus inquit illis egrota
uit ezechias usque ad mor
tem. et orauit dominum et exau
diuit eum. et dedit ei signum.
illud scilicet quod legimus
de solis dactum esse reditu
per esaiam prophetam.
in quarto regnorum libro;
Sed non inquit secundum be
neficia que acceperat retri
buit ei. quia eleuatum est cor
eius. et facta est contra eum
ira. et contra iudam et hie
rusalem; humiliatusque est
postea. eo quod exaltatum
esset cor eius. tam ipse
quam habitatores hierusa
lem. et idcirco non uenit
super eos ira domini in diebus ezechie.
Quam pestiferus que gra
uis elationis est morbus;
tante iustitiae. tante uir
tutis. tante fidei. atque
deuotio que naturam ipsius
ac totius mundi leges im
mutare meruerunt.
una elatione deperierunt.
ita ut uniuersis uirtutibus
suis ac si numquam fuissent obliuio
ni traditis. iram confesti
m domini susceperit. et nisi eam re
rupta humilitate pla
casset. ut qui de tanto excelso
meritorum fastigio ela
tione impellente decide
rat. non nisi per eosdem
rursum humilitatis gra
dus ad amissum culmen ascenderet.

uis aliud quoque exemplum similis ruinae percipere? XII

Ozias huius quem commemoravimus regis atavus, in omnibus ipse quoque scripturae testimonio conlaudatus, post ingentia virtutum suarum praeconia, post innumeros triumphos quos devotionis ac fidei suae merito perpetravit, disce qualiter sit vanae gloriae elatione deiectus. Egressum est, inquit, nomen Oziae, propter quod auxiliaretur ei dominus et conroborasset illum. Et cum roboratus esset, elevatum est cor eius in interitum suum, et neglexit dominum deum suum. Cernis aliud exemplum ruinae gravissimae, et conspicis duos viros tam iustos tamque perfectos triumphis suis atque victoriis fuisse confectos. Unde videtis quam perniciosi prosperarum secundarum soleant esse successus. Itaque qui non potuerunt adversis frangi, prosperis incauti fierint ac nur elidantur, et qui in conflictu atque acie mortis evaserere discrimina, tropheis propriis triumphisque succumbunt. XII

Ideo apostolus monet: noli te fieri inanis gloriae cupidi; et dominus pharisaeos castigans: Quomodo, inquit, vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quae a solo est deo non quaeritis? De his et beatus David cum interminatione dicit: Quoniam dominus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent. XIII

Solet etiam incipientium mentes, et eorum qui minus adhuc vel virtute animi vel scientia profecerunt, aut propter sonum vocis extollere, quod scilicet modulatius psallant, aut quod sint vel extenuati carnibus vel corpore lautiores, aut quod parentes divites ac nobiles habeant, vel quod militiam honoresque contempserint. Interdum etiam dignitates et opes quae forte ne adprehendi quidem ali quando potuissent

persuad& quem piam perfa
cile fuisse adepturum si per
stiterass& in saeculo: uanas se
& iam de incestis inflari sa&ium.
& de his quae nunquam posse
possedit uelut qui ea contemp
serit gloria uanitatis extol
XIIII. lens;

Nonnunquam uero deri
catus gradum & desiderium
presbyterii uel diaconatus
immittit quem si uel inui
tus fuiss& indeptus tanta
expl&urum sanctitate ac ri
gore depingit ut ab aliis
quoque sacerdotibus probe
re potuisse sanctitatis exem
plo. Deinde multos non so
lum conuersationis forma
uerum & iam doctrina sua
sermoneque lucraturum;
Facit & iam in solitudine
uel in cellula commorantem
diuersorum domos ac mo
nasteria mente atque animo
circumire & plurimorum
conuersationes sub incita
mento imaginariae exhor
tationis adquirere; XV

Agitur itaque infelix anima
tali uanitate uelut in p
rofundissimo sopore delusa.
ut plerumque huiusmodi cogi
tationum obl&ta dulcedi
ne & his oppl&a simulacris
ne presentes quidem actus
uel fratres ualeat contem
plari. Dum his quas cogitatio
num peruagatione uigi
lans somniauit del&ta
tur in hereret quasi ueris; XVI

Memini cuiusdam senis cum
in heremo Sciti commorarer.
qui cum ad cellam cuiusdam
fratris gratia uisitationis
adueniens ostio proximass&
eum audiss&que eum quiddam obmur
murantem intrinsecus pau
lulum substitit. Cognoscere
uolens quidnam de scriptura
uel legeret uel sicut est mos
operans memoriter recapitularet.
Cumque piissimus explorator
aure diligenter adplicita
curiosius obsculatet ita eum
repperit huius spiritus impu
gnatione pell&tum. ut in
ecclesia se facere creder&
exhortatorium plebi ser
monem; cumque substitiss&
senex audiss&que finisse
tractatum et mutato

rursus officio celebrare uo
luit diaconum caticuminis
missam. Tum demum pul
sauit ostium; qui egressus
occurrensq; seni ueneratio
ne solita introducensq; et i
quem olim uenerit cogita
tionũ suorum conscientia
rem ordine perquirit. Ne
scilicet diutius ad hostium
stetisse seniorem [?] postulisset;
ioculenter senex gratoq;
respondit: Modo inquiens
ueni, quando tu missam cati
cuminis celebrabas. XVII

Haec idcirco inserere huic opus
culo necessarium duxi, ut de
inpugnationũ uiaq; ordi
ne uitiorum quib; misera
bilis anima laceratur non
solũ ratione sed etiam exem
plis instructi ad deuitandos
laqueos et multiplices deci
pulas inimici cautiores esse
possimus; itemq; indif
ferenter haec ab egyptiis pa
tribus proferuntur in me
diũ, ut omnium uitiorum
certamina uel illa quae
patiuntur uel quae passu
sunt iuniores relatione
sua tantum quae quia adhuc ea
sustinent a pudore dilegant
atq; denudent: quid exponen
tibus eis inlusiones omnium
passionũ quicumq; incipien
tium sunt ac feruentium spu
conluctationum suarum
arcana cognoscat et ea tam
quam in speculo contemplan
tes et causas uitiorum quib;
pulsantur et remedia doce
antur. futurorũ quoq; certa
mina et congressibus ante
quam superueniant eruditi
qualiter praecauere uel occur
rere eis uel confligere de
beant instruantur. Ut so
lent peritissimi medici eorũ
non solũ mederi praesentibus
morbis uerum etiam futu
ris peritia sagaci occurre
re, eosq; praeceptis uel pocu
lis salutaribus praeuenire.
ita hi quoq; uerissimi ani
marum medici emersu [?]
ras ualitudines cordium
spiritali conlatione [l quo]
uel quo doc celesti antido
to praemeditantes in iuniorũ
mentibus non patiuntur
adolescere: aperientes eis

XVIII

& causas imminentium pas
sionum & remedia sanitatum;
Quapropter haec est antiquitus
patrum permanens nunc
usque sententia quae profer
re sine mea confusione non
potero. qui nec germanam
uitare nec episcopi euadere
manus potui. Omnimodis
monachum fugere debere
mulieres & episcopos; neuter
enim sinit eum quem semel
suae familiaritati deuinxe
rit uel quieti cellulae ulterius
operam dare uel diuinae
theoriae per sanctarum rerum
intuitum purissimis oculis
inherere;

XVIIII

Ideoque athleta Christi qui uerum
ac spiritalem agonem legi
time certare desiderat
hanc multiformem uariamque
bestiam omnimodis supe
rare festinet. quae nobis ex
omni parte uelut multipli
cem nequitiam occurrente
tali remedio poterimus
euadere. ut cogitantes illud
dauiticum eloquium: dominus dis
sipauit ossa eorum qui ho
minibus placent. Primitus
nihil proposito uanitatis &
inanis gloriae capiendae gra
tia nosmet ipsos facere per
mittamus. deinde ea quae
bono initio fecerimus obser
uatione simili custodire ni
tamur. Ne omnes laborum
nostrorum fructus post tergum repellens
cenodoxiae morbus euacuet.
Quicquid etiam in conuersatio
ne fratrum minime com
munis usus recipit uel exercet.
Omni studio ut iactantiae
deditum declinemus. & ea
quae nos possunt inter ceteros
notabiles reddere ac uelut
solis facientibus laudem apud
homines sit conquirenda
uitemus; His enim uel maxime
indiciis cenodoxiae letale con
tagium nobis inherere
monstrabitur. quod facilli
me poterimus effugere. si
consideremus non solum fruc
tus laborum nostrorum nos peni
tus amisuros quoscumque
cenodoxiae proposito fecerimus.
sed etiam reos magni
criminis factos aeterna sup
plicia uelut sacrilegos so
luturos utpote qui ad iniuriam

.dī opus quod eius ēs ten·tu
noso postus ita ágere hominū
gra^ti^ cōm aeluimus & excepe·
ab eo qui occultorū·ē· conscius
homines dō & glo^ri^ae ēē mun
di glo^ri^ae dni p(ro)ba uisse conuicti;

EXPLIC DE SPIRITU CIHODOX
XII LIBER·XI· mus